

Список використаних джерел

1. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология / В.Д. Менделевич. - М. : Медпресс, 1999. – 592 с.
2. Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології. Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ / Т.І. Пашукова, А.І. Допіра, Г.В. Дьяконов. – К. : Т-во Знання, 2000. - 204 с.
3. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие / Д.Я. Райгородский – Самара : Издательский дом Бахрах-М, 2001. – 672 с.
- 94 Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина / Т.М.Титаренко. – К. : Главник, 2007. –144 с. (Серія “Психол. інструментарій”).)
5. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Друга частина / Т.М.Титаренко. – К. : Главник, 2007. –176 с. (Серія “Психол. інструментарій”).

Summary

In the article is analyzed the essence of the concepts of "crisis" and «crisis of middle age», examines the impact of disharmonious character traits of the personality, such as dependency and low level of volitional activity, to a depth of accommodation crisis of middle age.

Key words: «life crisis», «the crisis of middle age», «disharmonious character traits of the personality», «dependence», «the low level of volitional activity».

УДК 159.9.01/924.7

Макух О. І., Хома Н.М.

ПСИХОЛОГІЧНА РОЛЬ СІМ'Ї У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЛАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВАЦІЇ

Анотація

У даній статті аналізуються психологічні особливості сім'ї, психологічні механізми її існування в сучасних умовах та розглядаються причини порушення соціальної активації. Автори статті вказують на структурні складові соціальної активації, згідно яких сім'я розподіляє свої завдання та забезпечує ефективний процес соціалізації для її представників.

Ключові слова: сім'я, соціальна активація, невротичні порушення, реакція стану, види сімей.

Аннотация

В статье анализируются психологические особенности семьи, психологические механизмы ее существования в условиях современности, а также рассматриваются причины нарушения социальной активации. Авторами статьи указывают на некоторые структурные составляющие социальной активации, относительно которых распределяются задачи семьи и обеспечивается процесс социализации их представителей.

Ключевые слова: семья, социальная активация, невротические нарушения, реакция обстоятельств, виды семей.

Постановка проблеми. За період існування людства коло певних проблем зводилось до способу існування сім'ї. Дискусійні запитання з приводу функціонування даного інституту та пов'язані з ним проблеми стосунків між

статтями, проблеми шлюбу, родини, сімейних взаємовідносин, конфлікту чоловічого і жіночого начал цікавили і хвилювали людство з прадавніх часів та зустрічаються у твердженнях антропологів, психоаналітиків, істориків та соціологів тощо.

Сучасне сьогодення ставить перед сім'єю нові завдання у питаннях її функціонування, виконанням рольових обов'язків, вихованням та спрямованістю молодого покоління в активний життєвий простір. Важливість даної проблеми зумовлена зростанням чисельності дисгармонійних сімей, втратою родинних зв'язків батьків та дітей, які негативно відображаються на процесі формування особистості.

Теоретичні та методологічні аспекти сучасних наукових досліджень та життєва практика джерел народної психології та педагогіки дозволяють обґрунтувати теоретико-емпіричні знання про сучасну сім'ю. Значна увага питанням сім'ї та сімейного виховання відведена у поглядах філософів-педагогів В. О.Сухомлинського, К. Д. Ушинського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо; психологічних підходах К. Хорні, Е. Ейдемільера, С. Ковальова та інших, проблема моралі, морального обов'язку, яка впливає на формування духовних цінностей людини зустрічається у філософа І. Канта та інших [1; 3; 10].

Психологічна готовність до шлюбу, мотивація, установки, знання про сім'ю аналізуються у дослідженнях М. І. Алексєєвої, Л. Ф. Бурлачука, В. І. Зацепіна, А. М. Прихожан, соціально психологічні фактори та формування майбутньої особистості розкривається у працях З. Фрейда, К. Хорні, А. Адлера, Е. Фромма та інших [9; 10].

У сучасній вітчизняній науці проблема сім'ї, сімейних відносин, готовності до шлюбу знайшла свій теоретичний та практичний досвід у чисельних статтях, монографіях, інших науково публіцистичних виданнях. Різноманітні проблеми сім'ї відображені у С. Д. Максименка, М. Й. Боришевського, Т. М. Титаренко та інших [5; 6; 8].

Мета статті полягає у теоретико-практичному з'ясуванні ролі сім'я у соціальній активації та її спрямованості на психологічний розвиток підростаючого покоління.

У відповідності до поставленої мети нами були сформульовані наступні **завдання**:

- 1) на теоретичному рівні з'ясувати сутнісні ознаки сім'ї та поняття соціальна активація;
- 2) визначити вплив сімейних відносин на психологічний розвиток дітей;
- 3) враховуючи сучасні аспекти соціального інституту сім'ї та сформулювати рекомендації щодо знаходження компромісних рішень.

Виклад основного матеріалу. Психологічна активація реалізується не тільки в психологічних процесах, але й у діяльних системах при яких пояснюється дія психічного. Життєва мета людини реалізується через анімістичну активацію, тобто спосіб сприйняття світу на основі роздумів інших

людей, які підтримуються дією невідомих сил. Певні події життя приводять людину у зовнішню зумовленість діям гороскопу та інших предметних форм і пояснюються як анімістична активація. Однак такі дії нашого життя можна спрямовувати на боротьбу із системою ритуалів [7].

Досягнення успіху у житті забезпечується чітко визначеною цільовою активацією, яка впливає на формування власного щастя, шляхом забезпечення якого є самоутвердження, вміння визначати цілі та прагнути до їх вчасного досягнення. Динамічна рівновага, яка реалізується в регулятивній активації утворює соціальні компенсації або не здійсненні прагнення. Даний вид активації переходить у соціально-регулятивну або транзакційну, що забезпечує подолання односпрямованої мети [4; 7].

Первородна сутність сім'ї повинна базуватися на шлюбних відносинах між двома протилежними статями, де кожен із них повинен виконувати відносно власної приналежності батьківські та материнські функції, що забезпечить позитивний психологічний розвиток поколінням. Імперативну необхідність цього стимулу до спільності пояснюють через потяги. За твердженнями З. Фрейда питання відмінності між жіночою і чоловічою сексуальністю впливає на психологічну стимуляцію. Психоаналітична концепція особистості (А. Адлер, З. Фрейд, К. Хорні) пояснює розвиток невротичних реакцій як причин неуспішної соціальної активації на підставі вчення про сильні афективні фактори, потяги, передусім сексуальні (комплекс Едіпа) [9; 10]. Психоаналіз показав, що сексуальні інтереси та діяльність властиві малим дітям з самого початку їхнього життя та досягає свого найвищого розвитку у так званому Едіповому комплексі, який пояснює емоційну приналежність та конкурентне ставлення до одного із батьків. Подібні твердження мають місце у вчення Конфуція, який стверджував: „Тільки якщо почуття прямі, особа буде ушляхетнюватись. Тільки якщо особа ушляхетнюється, можливий порядок у сім'ї...” [7].

Відповідно, апріорні судження дозволяють з певною обґрунтованістю пояснити спосіб існування сім'ї. Однак, втрата ролі батька, знівечення законів сім'ї стає дедалі масовим явищем для сучасного суспільства. Саме тому ми бачимо, що сім'я віддана на поталу гедонізму, ідеології „без табу”. Монобатьківська, гомобатьківська, клонована, штучно утворена, при якій заперечується роль статей і яку апріорно не сформулюєш як сім'ю, втрачає свої цінність, історично визначену духовну і моральну сутність. Результат таких „спільностей” трансформується і суспільство, наслідком якого є агресивність, злочинність поколінь.

Проблема темпорального існування сім'ї активно розглядалась різними психологічними теоріями. Зокрема, Клод Леві-Стросс дане поняття пояснює так: „сім'я з'єднує чоловіка й жінку, тобто істоту чоловічої статі та іншу істоту статі жіночої, вона є явищем універсальним, що передбачає союз (шлюб), і спорідненість (діти)” [7]. В Аристотеля відзначається як спільнота (ойкія, або ойкос), що є основою для міста (поліс). Тому ойкія (сім'я) виявляється

необхідною для життя в суспільстві, оскільки без їх існування можливою є анархія [7].

Для формування моделей сім'ї необхідно проаналізувати їх еволюційний шлях, який характеризується певними етапами. На першому етапі формування людських відносин визріла так звана традиційна сім'я, яка передавала власні надбання. Шлюбні відносини влаштовувались батьками, при цьому не враховувались статеві та афективні властивості майбутнього подружжя. Такий союз характеризувався цілковитій підпорядкованості владі батьків та нормам божественного права. Протягом XVIII-XX ст. новітню сім'ю заповнює афективна логіка, тобто основою побудови подружніх відносин стає романтичне кохання, плотські бажання, розподілом праці і обов'язками щодо виховання дітей. У даний столітній період виникає постновітня сім'я, що з'єднує на відносний термін двох індивідів, які прагнуть інтимних стосунків або сексуального розквіту. З появою таких сімей зростають розлучення і відбувається перетасування певних взаємовідносин.

Соціальна теорія пояснює активацію на соціально-біологічній основі тобто генетичних тенденціях задоволення [7].

Початковими ознаками соціальної активації є різноманітні реакції стану, які відбувається у зв'язку із соціалізацією як наслідок входження молодих людей у сімейні відносини. Відповідно, такі ситуації можуть супроводжуватись не виконанням сімейних функцій через недостатню стимуляцію одного із подружжя. Зокрема в період материнства, у жінки може виникнути ізоляційний розлад як наслідок постійного утримання вдома. У зв'язку з цим стверджуємо, що вплив сім'ї на онтогенетичний розвиток дитини розпочинається з пренатального періоду, оскільки народження людини досить вагома подія у житті кожної сім'ї. Однак, цьому процесу передують тривала вагітність, яка вимагає психологічної готовності, розуміння своєї нової ролі, гармонійної взаємодії у сімейних стосунках. Однією зі складових психологічної готовності жінки до народження дитини є актуалізація нею власної системи емоційно-вольової саморегуляції, або оволодіння відповідним комплексом вправ. Такий процес опанування, на думку Т.М. Титаренко, вимагає від жінки вміння керувати власними передбаченнями та переживаннями кризової ситуації [8].

Молода сім'я до моменту появи першої дитини вирішує низку завдань, серед яких адаптація подружжя до умов сімейного життя в цілому і до психологічних особливостей один одного. Процес формування внутрішньо-сімейних відносин, зближення точок зору, ціннісних орієнтацій, уявлень, звичок подружжя на даному етапі протікає інтенсивно й напружено. Дещо іншими стають сімейні відносини з появою дитини. Ряд дослідників, зокрема Ейдемільер, розділяють даний період на такі етапи, як: сім'я з дитиною у перші роки його життя, сім'я в період перебування дитини в дитячому садку, сім'я школяра і т. д [1]. Причинами порушення сімейних стосунків та психічного здоров'я дітей виступають такі фактори, як: особливості сімейного стану, сімейного виховання, характер сімейних стосунків, внутрішні конфлікти,

структурно-рольові порушення та відсутність функцій психологічного захисту, а також соціально-економічні умови життя.

Наступною негативною реакцією стану сім'ї є нереалізовані ілюзії, що пов'язані з невинуватими очікуваннями дитини певної статі. Як наслідок, формується неправильна тактика виховання, пов'язана із системними стимулюваннями, надмірними обов'язками, різноманітними перенавантаженнями непосильних даних статі, що обумовлює у дитини невротичний „зрив”. Підтверджуючи дане міркування, звертаємось до аргументації американського психолога У. Бронфенбреннера, який стверджував про порушення рольових функцій сім'ї, взаємовідносин між подружжями, неконтрольованих процесів виховання, які відображаються у невротичних реакціях [3]. Доповнюючими аргументами висловленого міркування виступають не передбачувані явища сучасної цивілізації, які роблять сім'ю залежною від новостворених умов, а як наслідок, несприятливо впливають на психічний розвиток дитини. Початкові симптоми такого прояву можна спостерігати в емоційній та мотиваційній сфері: неприязнь, байдужість, безвідповідальність, а також погіршення здатності мислити, оперувати поняттями та числами. Крім того, сім'я несе відповідальність за психічне і фізичне здоров'я дитини, однак, частими причинами такого порушення виступає асоціальний спосіб життя та порушення норм виховання дітей. У свою чергу, вади у вихованні сприяють розвиткові стресових станів та інших нервових розладів. Такі обумовлені фактори стали предметом досліджень відомих вчених О. І. Захарова, В. І. Гарбузова, Д. Н. Ісаєва, серед вітчизняних дослідників дані проблеми описували Н. Ю. Максимова, Т. М. Титаренко, які виділили різноманітні типи неправильного виховання [2; 6; 8].

Досліджуючи та проаналізувавши різні сім'ї, З. Фрейд, а потім О. І. Захаров, дійшов висновку, що патогенетичний вплив на сімейні відносини, особливості виховання має наступність поколінь, що іде від бабусь по материнській лінії і дідусів по батьківській [2; 9]. Тому дисгармонія подружніх відносин, особливо у виховній сфері, створює сприятливий ґрунт для формування у дітей невротичних реакцій або порушень поведінки асоціального типу, що є віддзеркаленням особистих проблем батьків, які започатковуються ще в їхніх прабатьківських сім'ях.

Результати досліджень. На основі теоретичних поглядів багатьох вчених, зокрема З. Фрейда, О.І. Захарова, В. І. Мясичева, В. І. Гарбузова та інших зустрічаємо міркування про те, що серед різних причин невротичного прояву дітей вагоме місце займають невротичні реакції батьків. Беручи до уваги вище зазначені судження ми вирішили з'ясувати обумовленість даних підходів. Розроблена на основі теоретичних і практичних досліджень О. І. Захарова „Шкала невротизації особистості батьків” вважається стандартизованим інтерв'ю при допомозі якого виявляються невротичні симптоми і особистісні проблеми батьків [2].

Мета проведення даної методики полягала в тому, щоб з'ясувати невротичні симптоми батьків, особистісні проблеми, які можуть вплинути на рівень невротизації дитини. Дане інтерв'ю планувалось проводити з батьками дітей першої та другої груп. Відповідно до цього контингент опитуваних сформувався у такий спосіб: 22 жінок і 8 чоловіків першої та 18 жінок і 12 чоловіків другої груп.

Характерною особливістю даної методики є те, що ми поєднали стандартизовану процедуру опитування з елементами інтерв'ю. На окремі питання ми пропонували батькам (першої групи) дати уточнюючі роз'яснення, зокрема нас цікавила зайнятість батьків, час який вони витрачають на спілкування з дітьми, склад сім'ї, у спілкуванні з жінками важливо було встановити протікання пренатального періоду та часу пологів тощо. Враховуючи проблематику дослідження можна стверджувати, що даний спосіб індивідуальної та групової роботи з батьками допоможе зрозуміти сім'ю, відносини між подружжями й у такий спосіб вималювати картину невротичних порушень дітей.

Відомо, що серед різних причин невротичного прояву дітей вагоме місце займають невротичні реакції батьків. З огляду на це ми провели дослідження за методикою О. І. Захарова „Шкала невротизації особистості батьків” і констатувати, що рівень невротизації матерів I групи – порівняно з II групою – вищий (55%). Це пояснюється тим, що вони дратівливі, перебувають у стані постійної тривоги, більше переживають за обставини сімейного життя – крім того, дехто з них розлучений і соціально активний. Однак середні показники прояву невротизації батьків другої групи (50%) є більшими, що пояснюється їх соціальною зайнятістю, умовами професійного життя, що негативно позначається на сімейному житті. Загалом матері піддаються більшою мірою невротичним реагуванням, тому можна стверджувати, що їхній вплив на дітей є більш психотравмуючим (див.: табл. 1.).

Таблиця 1.

Рівні прояву невротизації у досліджуваних сімей (у відсотках)

Рівні прояву	I група		II група	
	Матері (22)	Батьки (8)	Матері (18)	Батьки (8)
Високий	55 (n=12)	25 (n=2)	22 (n=4)	25 (n=3)
Середній	27 (n=6)	25 (n=2)	44 (n=8)	50 (n=6)
Низький	18 (n=4)	50 (n=4)	33 (n=6)	25 (n=3)

Поділ матерів та батьків у процесі дослідження засвідчує, що матері першої групи більш невротичні, дратівливі, перебувають в системі постійних тривожних ситуацій. Психологічні особливості матерів піддаються системним реагуванням на обставини дійсності, вони частіше переживають за дітей та за обставини сімейного життя. Окрім цього, коло наших досліджуваних складало розлучені жінки, матері-одиночки та особи, які соціально активні. Середні показники більшими були в другій групі, що пояснюється ймовірним фактором ризику невротичних реагувань, які можуть вплинути на дітей.

Серед батьків заслуговує на увагу середній показник, який в другій групі більший. Дану тенденцію ми пов'язуємо із соціальною зайнятістю, умовами професійного життя та тим, що емоційна форма реагувань властива більше для матерів. У загальному, матері піддаються значніше дії невротичних реагувань, тому можна стверджувати, що їхній вплив на дитину є більш психотравмуючим (див. рис. 1.).

Як відомо, не готовність до соціальної активації життя, а також не усвідомлення психологічних функцій сім'ї часто стають причиною невротичних реагувань батьків. Свідчення цього є наші дослідження. Тому, формування подружніх відносин доцільно здійснювати з урахуванням не тільки афективної налаштованості, але й із здатністю сприймати, розподіляти соціальні обов'язки. Тільки, при врахуванні соціально-психологічних особливостей розвитку особистостей можна досягти гармонійних відносин у спільнотах.

У контексті соціальної активації психологічна комфортність подружніх пар часто доповнюється стратегією економічного розвитку сім'ї.

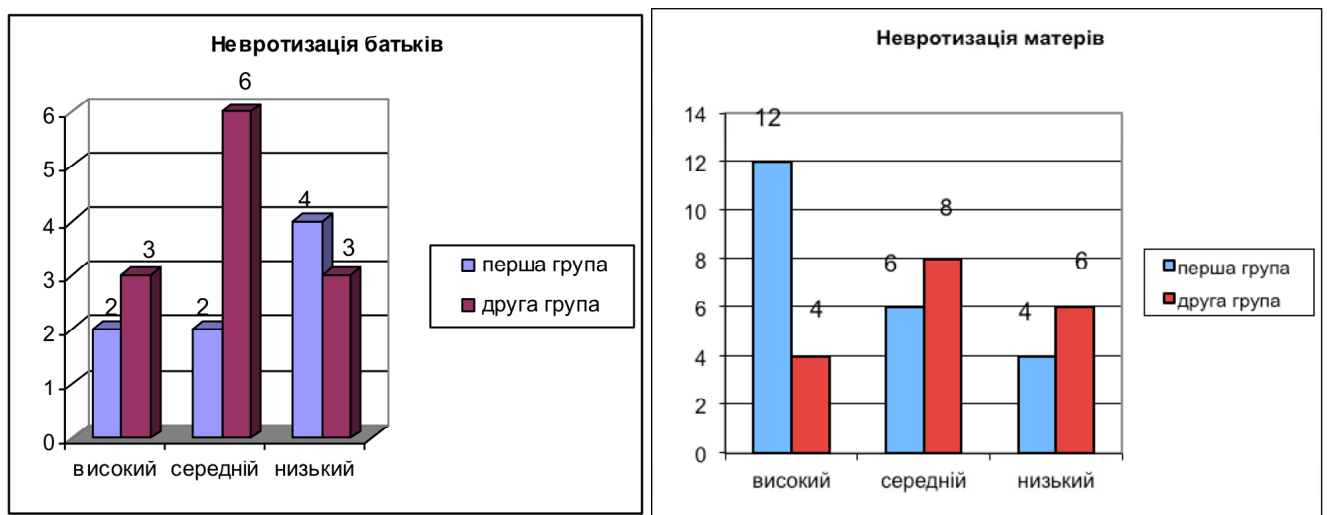

Рис. 1. Порівняння рівнів невротизації досліджуваних батьків та матерів

Саме тому, із збільшення чисельності транснаціональних та дисгармонійних сімей, зростають розлучення, часті та невтаємничені подружні

зради або життя на дві родини, причиною яких є трудова еміграція. Виникнення трудових еміграційних родин - наслідок не масового безробіття, а способу входження в соціальний „матеріалізм”, який управляє людським несвідомим.

У зв'язку з цим нами було проведено анкетне опитування, яке дозволило констатувати рівень сімейних відносин та ті цінності, які пропагуються у родині. Доволі цікавим залишається відповідь молоді на таке гіпотетичне твердження „Чи хочете ви віддати певні матеріальні предмети, залишивши собі достатній мінімум для життя, в обмін на повернення матері (батька)?” Поставлене запитання супроводжувалось абсолютною тишею для роздумів, а найцікавіше, що значна більшість опитуваних не зажадали батьківського повернення, при цьому констатували однозначно „Як жити?”, „Що тут буде робити?”, „Коштів не вистачає для життя”. Упродовж бесіди із студентською молоддю віком 17-18 років ставало дедалі зрозумілим, що матеріальна зацікавленість, залежність від благ цивілізації, відчуженість від батьків має місце у сучасному суспільстві. Справджується і той факт, що діти розпочинають оцінювати власних батьків як джерело доходу і власної стабільності, втрачаючи любов до них, відповідальність та почуття поваги. Доцільно згадати й про мотиваційний чинник особистісного зростання, який розглядається як європейська допомога батьків, маніпулюванням певних соціальних ситуацій, а також можливістю розв'язати особисті плани виключно матеріальними процесами.

Заслуговують на увагу проведені спостереження і бесіди із батьками дітей-дошкільнят, прабаб'яківські родичі яких знаходяться далеко від родини. Варто констатувати, що нове покоління, яке утворюється у родині, не може пригадати нічого цікавого про бабусь та дідусів, не розповідають історії та казки переказані ж ними, а саме головне не спостерігається емоційний контакт між родинними групами. Втраченим є зв'язок батьків-дітей у плані формування сім'ї, збереження родини, веденні домашнього господарства, оскільки початок формування особистості, становлення майбутнього сім'янина відбувався за межами виховної взаємодії, тому саме така розірваність відносин має місце у вихованні власних дітей із втратою та усвідомленням основних функцій родини. Статистичні дані, наші бесіди із вчителями, аналіз сімейного стану доводять, що 70% родин вважаються неповними із причин трудової еміграції. Дозволимо собі гіпотетично стверджувати, що інші 30% не подали відвертих даних про стан своїх сімей, або ж перебувають на сезонних видах праці у країнах близького й дальнього зарубіжжя. Дані припущення ми прогнозовано виводимо із спілкування з педагогічними працівниками. Вимагає констатації й той факт, що раннє формування особистості, надзвичайно травмуючи, відображається на її психіці, на емоційному контакті, на системі навчальної діяльності.

Значної уваги потребує дошкільник та молодший школяр. Із досвіду педагогів нами були проаналізовані поведінкові дії школярів, які на навчальних заняттях малювали маму й тату, надзвичайно сумуючи за ними, в окремій групі

дітей відображена розірваність батьків, однак діти чітко знають ту країну та той вид праці, яку виконують їх батьки. Вчителі однієї із шкіл запевнили нас, що значно часу доводиться приділяти аналізу сюжету казки, цей факт доводить, що дитина раннього віку позбавлено безпосереднього контакту із батьками, продуктивного сімейного мікроклімату. Відповідні соціально-економічні чинники, віковий розвиток особистості продукують суттєві порушення виховного процесу, безумовно це абсолютно не означає, що дана особа виросте злочинцем, втраченими будуть моральні пріоритети тощо. Проблема іншого характеру, яка пояснює наступність поколінь, передачу досвіду та традицій, способу накопичення мудрості від старшого покоління до молодшого, здатності об'єднувати та наставляти молоду людину та забезпечити ефективну соціальну активацію.

Висновки та рекомендації. Для ефективного усвідомлення сімейних ролей у життєвій позиції необхідно врахувати наступні рекомендації: сформуванню новий погляд на спосіб існування сім'ї та її місце у ній; переглянути систему подружніх відносин, не допускати відчуженості з подружжям; плануйте спільно вільний час та встановіть строки їх виконання; вилучіть з повсякденного вжитку матеріальні предмети чи позбудьтеся негативних слів, які призводять до дисгармонійних відносин; пробачте подружні зради та в подальшому утримайтесь від них; не матеріалізуйте сімейні відносини, не дорікайте один одному у недостатку грошей; сприяйте налагодженню позитивного мікроклімату в сім'ї.

Трансформаційні процеси, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя ускладнюють реалізацію цінностей людини, прагненням мати сім'ю, дітей. Однак, саме сімейний вимір життя дозволяє сповна відчувати повноту власних можливостей і реалізувати власне „Я”.

Чисельні психологічні дослідження констатують, що особистісне зростання, ставлення до себе, до світу, рівень емоційності, довіри, емпатійність, риси характеру започатковуються у ранньому дитинстві, які у подальшому визначають поведінку дорослої людини, батьківська любов, чистота власних взаємин, стійкість виховної взаємодії, духовна атмосфера, пов'язана із вірою, вчинками буде формувати міцну сім'ю та забезпечить цілісність виховання.

Список використаних джерел

- 1.Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб. : Питер, 2000. – 656 с.
- 2.Захаров А. И. Происхождение детских неврозов и психотерапия / А. И. Захаров. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 448 с.
- 3.Ковалев С. В. Психология современной семьи / С. В. Ковалев. – М. : Просвещение, 1988. – 208 с.
- 4.Кульчицкая Е. И. Воспитание чувств детей в семье / Е. И. Кульчицкая. – К. : Рад. школа, 1983. – 120 с.
5. Максименко С. Д. Генетическая психология (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2000. – 320 с.
- 6.Максименко С. Д. Развитие психики в онтогенезі: [в 2 т.] / С. Д. Максименко. – К. : Форум, 2002. – Т.1 : Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології, 2002. – 319 с.

7. Рудинеско Е. Розладнана сім'я / Пер. з фр. – К.: Ніка – Центр, 2004. – 232 с.
8. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
9. Фрейд З. Психология бессознательного / З. Фрейд. – М.: Просвещение, 1989. – 448 с.
10. Хорни К. Женская психология / К. Хорни. – СПб.: Восточно-Европейский институт психоанализа, 1996. – 218 с.

Summary

Psychological peculiarities of family, psychological mechanisms of its existing at the modern conditions are analyzed in this article. The reasons of disorder of social activation are considered too. The authors of this article indicate the structural components of social activation according to which the family distributes its tasks and provides an effective process of socialization for its representatives.

Keywords: a family, social activation, neurotic disorders, reaction of condition, types of families.

УДК 159. 954. 2 – 053. 5 (048)

Медведєва Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СПРИЙМАННЯ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Анотація

В статті аналізується проблема сприймання, розглядаються різні погляди, визначення і концепції сприймання в психології. Основна увага сконцентрована на проблемі художнього сприймання.

Ключові слова: сприймання, творче сприймання, художнє сприймання, перцепція, творчість.

Аннотация

В статье анализируется проблема восприятия, рассматриваются разные взгляды, определение и концепции восприятия в психологии. Основное внимание сфокусировано на проблеме художественного восприятия.

Ключевые слова: восприятие, творческое восприятие, художественное восприятие, перцепция, творчество.

Постановка проблеми. З того часу, як Христіан Вольф, німецький філософ, впровадив у наукове застосування термін «психологія», минуло більше ніж двісті років. З того часу психологія перебуває в постійному розвитку. Зокрема ХХ вік пов'язаний також із дослідженнями і розробками психології творчості. Сучасна психологічна наука досить широко і ретельно займається вивченням питань творчості. Затим, питання психології творчості залишаються цариною, в якій ще далеко не все з'ясовано. Однією із таких не вирішених проблем, на наш погляд, є й дослідження художнього творчого сприймання, яке в свою чергу є однією із ключових ланок як у вивченні, так і в розумінні багатьох питань психології художньої творчості та інших пересічних питань у сучасній психології.